

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 14 oktober 2020

Saken

Bosättning

Överklagandenämnden beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för studier i Turkiet med start den 21 september 2020. I samband med sin ansökan anförde NN bland annat följande. Hon har bott på Cypern 2001–2018 men tillbringat sommar- och jullov i Sverige. Hon flyttade till Sverige den 4 juli 2018 och bodde då hos en morbror som också försörjde henne, eftersom hon inte hade något jobb. Under 2019–2020 studerade hon på Kiropraktorhögskolan och även språkkurser i svenska. Hon har avslutat sin gymnasieutbildning på Cypern och båda hennes föräldrar bor där. – NN bifogade kompletterande handlingar.

CSN avslog ansökan med hänvisning till att NN inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och till att hennes tidigare bosättning utomlands heller inte kan jämföras med bosättning i Sverige samt att CSN har bedömt att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde vidare i beslutet att NN inte styrkt att hon varit bosatt i Sverige under

perioden oktober 2018 – juni 2019. CSN anförde slutligen att NN heller inte kan få studiemedel enligt EU-rätten, eftersom hon ska studera i ett land utanför EU/EES och Schweiz och inte hindras i sin fria rörlighet inom EU samt heller inte är barn till migrerande arbetstagare i Sverige.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Hon flyttade till Sverige den 4 juli 2018, och pendlade därefter mellan Sverige och Cypern för att kunna bo i sitt hemland Sverige, lära sig svenska och skaffa BankID m.m. samtidigt som hon kunde slutföra sina gymnasiestudier i Cypern. Läsåret 2019/2020 studerade hon vid

Kiropraktorhögskolan i Stockholm och under hösten 2020 påbörjade hon studierna i Turkiet. Under den period som hon pendlade mellan Sverige och Cypern var hon endast 17 år och hade varken jobb eller annan inkomst, varför hon försörjdes av den morbror som hon även bodde hos. Enligt 3 § andra stycket folkbokföringslagen ska person anses ha sin hemvist i Sverige om man "under sin normala livsföring tillbringar dygnsvilan här minst en gång i veckan eller i samma omfattning med en annan förläggning i tiden". Hon behöver därmed ha tillbringat dygnsvilan i Sverige i 52 nätter under ett år. Hon kom till Sverige den 4 juli 2018 och tillbringade dygnsvilan här fram till den 17 augusti 2018, vilket är 44 dygn. Hon var även i Sverige under tiden den 8–19 september, 11 dygn. Sammantaget tillbringade hon 55 dygn i Sverige under sitt första år här, innan hon flyttade hit på heltid. För det fall hon mot förmodan inte skulle anses styrka bosättningskravet anser hon att det finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet. Hon har noggrant i samråd med Skatteverket kontrollerat att hennes vistelsetid i Sverige uppfyller hemvistkravet. Hon bör därför anses ha gjort tillräckligt för att försäkra sig om att den tid hon bott i Sverige ska uppfylla bosättningskravet. När hon ansökte om studiemedel för de nu aktuella studierna begärde CSN först endast att hon skulle skicka in uppgifter om den nya utbildningen och detta fick henne att tro att det var allt som krävdes för att kunna beviljas studiemedel. Hon har alltså gjort allt som står i hennes makt för att göra processen rätt och bör därför inte läggas till last för CSN:s bristande handläggning.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. I ett yttrande anförde CSN även bland annat följande. CSN bedömer att NN inte uppfyller kravet på bosättning då hon inte bott i Sverige under minst två år de senaste fem åren. I överklagandet har hänvisats till folkbokföringslagen. Folkbokföring och CSN:s bosättningskrav är två skilda saker. Av förarbetena till studiestödslagen framgår att grundläggande bestämmelser finns i folkbokföringslagen. Det framgår också att det bosättningsbegrepp som används i socialförsäkringslagstiftningen bör användas och betyder att den som har sin egentliga hemvist i Sverige ska anses vara bosatt här. Av bestämmelserna framgår det också att en person som varit folkbokförd i Sverige inte ska anses ha varit bosatt i landet om utredning visar att han eller hon ändå varit bosatt utomland. I NN fall är det klarlagt att hon inte haft sin egentliga hemvist i Sverige under perioden oktober 2019–juni 2020, då hon inte kunnat styrka sin bosättning här. Vad gäller de synnerliga skäl som NN åberopat anser CSN att de inte är av den karaktär som CSN anser vara synnerliga skäl. CSN anser därför att överklagandet ska avslås.

NN kom därefter in med en kompletterande skrivelse i anledning av CSN:s yttrande och i vilken hon bl.a. vidareutvecklade varför hon anser att hon uppfyller bosättningsvillkoret. Hon påpekade att hon hade sitt egentliga hemvist i Sverige oktober 2019–juni 2020, eftersom hon studerade här då, varför CSN, i sitt yttrande, torde avse perioden oktober 2018–juni 2019. Hon redogjorde även för varför hon, på grund av hälsoskäl och med anledning av anledning av coronapandemin, valde att lämna Stockholm och fortsätta sina studier i Turkiet.

Författningsbestämmelser

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige om den studerande har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren.

I 12 kap. 6 § CSNFS 2001:1 anges följande. Det krav på bosättning som anges i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen gäller inte för en person som

1. uppfyllde bosättningskravet när han eller hon började sina utlandsstudier med studiemedel enligt studiestödslagen eller med utbildningsbidrag för doktorander, och
2. fortsätter att läsa med sådant stöd utan uppehåll.

I 12 kap. 6 a § CSNFS 2001:1 anges att kravet på bosättning inte gäller för en svensk medborgare som bosatt sig i utlandet på grund av sjukdom om han eller hon tidigare har varit bosatt i Sverige.

I 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 anges att om det finns synnerliga skäl lämnas studiemedel även om den studerande inte uppfyller kravet på bosättning i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen.

EU-rätten

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

Överklagandenämndens bedömning

Den fråga Överklagandenämnden inledningsvis har att pröva är frågan om NN kan anses ha varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren som föregått den nu aktuella studiestarten.

I förarbetet till den nuvarande bestämmelsen om bosättningsvillkoren (se prop. 2004/05:111 s. 46) framgår bland annat följande. Medborgarskap eller folkbokföring kan inte användas som kriterium för att avgränsa personkategorin som ska ha rätt till studiestöd. Förutsättningarna för att en person ska anses ha en knytning till Sverige och därmed kunna beviljas studiemedel behöver därför ske på annat sätt. Vidare angavs i propositionen följande. För att studiemedel för studier utomlands ska kunna lämnas ska det fordras av alla sökande, att de har bott i Sverige i en sammanhängande period av minst två år under de fem senaste åren före studierna. En sådan period får anses ge en stark knytning till landet. Tidsramen stämmer väl överens med den som under lång tid tillämpats i de flesta andra nordiska länder. Det är viktigt att framhålla att anknytningskravet alltså ska gälla oberoende av medborgarskap, folkbokföring etc. Slutligen framhölls även följande. I svensk rätt finns alltså inte något enhetligt bosättningsvillkor. Avsikten är dock inte att införa en ny definition av bosättning i studiestödsbestämmelserna, utan att använda ett vedertaget begrepp. Det bosättningsbegrepp som i dag används i socialförsäkringslagstiftningen bör lämp-

ligen användas. Det innebär att personer anses bosatta i Sverige om han eller hon har sin egentliga hemvist här i landet.

Enbart den omständigheten att någon är folkbokförd i Sverige medför alltså inte att han eller hon kan anses vara bosatt i Sverige i den mening som avses i studiestödslagen. Det måste således fastställas om den studerande har sin egentliga hemvist i Sverige. Enligt fast rättspraxis ska en helhetsbedömning göras vid fastställandet av någons egentliga hemvist och härvid bör bland annat familjesituation, arbete, vistelsetiden inom respektive utom landet, bostadssituationen inom och utom landet, personens sociala liv, var han eller hon har sina vänner, fritidsintressen och föreningsliv beaktas.

I det aktuella fallet kan konstateras att NN var 17 år när hon kom till Sverige i juli 2018. Hon vistades då i Sverige under två kortare perioder samtidigt som hon fortfarande hade sina föräldrar på Cypern och sedan avslutade sina gymnasiestudier där. Mot denna bakgrund kan NN inte anses ha varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren som föregått studiestarten i Turkiet.

Förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 6–6 a §§ CSNFS 2001:1 har heller inte framkommit. För att NN ska kunna beviljas studiemedel för de aktuella studierna i Turkiet krävs därför att det finns synnerliga skäl. De omständigheter som NN åberopat utgör inte sådana synnerliga skäl. Frågan är då avslutningsvis om hon kan härleda rätt till studiemedel från EU-rätten.

Som framkommit ovan avser NN inte att bedriva sina studier inom den Europeiska unionen. Hon hindras därmed inte från att utnyttja sin fria rörlighet inom unionen enligt artikel 21 FEUF. NN kan mot denna bakgrund heller inte härleda rätt till svenskt studiemedel ur EU-rätten. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Schött

Cecilia Hedenström

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Schött, myndighetschef, Anita Enocksson, Hans Eklund, Sebastian Hasselström, Jessica Levin, Helena Söderberg och Christer Bergqvist

Föredragande: Cecilia Hedenström

Kopia till CSN